

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
הפקולטה למדעי הרוח והחברה

נצרות ונוצרים במזרח התיכון ואפריקה

תש"פ – 2019-2020

ד"ר. לאונרדו כהן

המחלקה למזרח התיכון והתוכנית הבין-אוניברסיטאית ללימודי אפריקה

סמינר שנתי

01-0077-1-192

01-0087-1-192

שעות קבלה: יום א 18:00-19:00

הסמינר עוסק בתולדות הנצרות ביבשת אפריקה ובמזרח התיכון. בסמסטר הראשון הסמינר אמור לספק מידע כללי על התפתחות התופעה הנוצרית בקונטקסטים שונים ומגוונים. בסמסטר השני הסטודנטים וסטודנטיות יגישו רפרט שבעל פה בכל נושא שיהיה קשור לקורס ובאישור המרצה. בסילבוס מופיע רשימה של נושאים אופציונליים שעליהם ניתן לכתוב. בנוסף, בסוף סמסטר א, יתקיים בוחן על מושגים וידע בסיסי בתולדות הנצרות בכלל ובנצרות באפריקה ובמזרח התיכון בפרט.

מילות מפתח: אפריקה, מזרח תיכון, נצרות

הרכב הציון:

20% השתתפות

20% בוחן

60% עבודה סמינריונית

The seminar deals with the history of Christianity in Africa and the Middle East. In the first semester, the seminar will provide general information about the development of the Christian phenomenon in a variety of contexts. In the second semester, the students will submit an oral repertoire on any subject related to the course and with the approval of the teacher. The syllabus contains a list of optional topics on which to write. In addition, at the end of the first semester, an exam will be held on basic concepts and knowledge in the history of Christianity in general and Christianity in Africa and the Middle East in particular.

Keywords: Africa, Middle East, Christianity

1 מבוא לנצרות

Jaroslav Pelikan, "Christianity: an Overview" in Mircea Eliade ed. *Encyclopedia of Religion*, vol. 3, New York- London: Macmillan Publishing Company, 1987, pp.348-362.

2 היסטוריה כנסייתית והיסטוריה של הנצרות במזרח התיכון

Kenneth Cragg, "Christianity in the Middle East" in Mircea Eliade ed. *Encyclopedia of Religion*, vol. 3, New York- London: Macmillan Publishing Company, 1987, pp. 362-368.

3. נצרות אפריקאית בעת העתיקה

David L. Wilhite, *Ancient African Christianity*, London and New York: Routledge, 2017, pp.1-44.

4 אפסוס וקאלקדון: מקורות הפילוג בין הנצרות המזרחית והמערב.

Paul Valliere, *Conciliarism. A History of Decision-Making in the Church*, Cambridge, 2011, 49-104.

5. הנצרות הקופטית עד כיבוש האסלאם

C. Wifred Griggs, *Early Egyptian Christianity*, Leiden, 1990, 171-228.

6. התנצרותה של אתיופיה

Stuart Munro-Hay, "Sainly Shadows," in Alessandro Bausi (ed.), *Languages and Cultures of Eastern Christianity: Ethiopian*, Routledge, 2012, 137-168.

7. הנצרות הסורית יעקוביתית והנצרות הנסטוריאנית עד כיבוש האסלאם.

Sebastian Brock, "Christians in the Sasanian Empire: A Case of Divided Loyalties," in Brock, *Syriac Perspectives on Late Antiquity*. London, 1984, 1-19.

Aziz Atiya, *A History of Eastern Christianity*, London: Methuen & Co Ltd, 1968, pp. 239-256.

8. התנצרותה של ארמניה

Aziz Atiya, *A History of Eastern Christianity*, London: Methuen & Co Ltd, 1968, pp. 303-328.

9. המעמד של הנוצרים תחת האסלאם

Edmund Strauss, "The Social Isolation of Ahl adh-Dhimma," in O. Komlos (ed.), *Etudes Orientales a la memoire de P. Hirschler*, Budapest, 1950, 73-94.

10. ראשיתה של המיסיון הקתולית באפריקה

Robert Pietek, "Comments on Christianity, the Church and the State in the Kingdom of Kongo", *Studies of the Department of Languages and Cultures*, 45 (2011) 71-86.

11. הנצרות באפריקה בראשית העת החדשה

Adrian Hastings, *Church and Missions in Modern Africa*, New York: Fordham University Press, 1967, pp. 52-101.

12. נצרות באפריקה בעת החדשה.

Adrian Hastings, *African Christianity*, New York: the Seabury Press, 1976, p. 1-16.

סמסטר ב.

פרטים של הסטודנטים: נושאים לבחירה:

- נסטוריאניזם במאות הראשונות אחרי הפילוג
- הכנסיות הסוריות דוחה את החלטות ועידת קאלקדון.
- הכנסייה הקופטית המצרית וועידת קאלקדון.
- התפתחות מוסד הנזירות: סוריה ופרס
- התפתחות מוסד הנזירות: מצרים.
- התנצרותה של ממלכת אקסום (אתיופיה).
- תפיסות נוצריות על צמיחת האסלאם
- נוצרים והחקיקה המוסלמית
- אתיופיה והאסלאם.
- שושלת שלמה המוקדמת באתיופיה: מדינה, כנסייה ותרבות
- ספרות נוצרית במזרח
- נוסעים מערבים והנצרות המזרחית בימי הביניים.
- ועידת פירנצה: ניסיון ראשון להשלמה בין הצרות המזרחית למערב.
- הרפורמציה הקתולית והשאיפה לאיחוד עם כנסיות המזרח.
- ניסיונות איחוד עם הכנסייה הסורית-מלבאר בהודו.
- הכנסיות האונייטיות
- יחסי מוסלמים-נוצרים בתקופה העות'מאנית.
- מיסיונרים במצרים ובאתיופיה במאות 19-20.
- כנסייה ומדינה באתיופיה במאה ה-20.
- הכנסייה הקופטית במצרים במאה ה-20.
- הבוצרים סורים בסוריה.

-יחסי יהודים נוצרים באימפריה הסאסנידית
-התפשטות הנצרות/האסלאם באתיופיה
-הקשרים בין הכנסייה האורתודוקסית באתיופיה לבין הכנסייה הקופטית במצרים.
-הנוצרים באימפריה הפרתית והסאסאנית
-הנזירות הקדומה במצריים וסוריה
-אתיופיה בראי ספרות הנוסעים הערבית/יהודית/אירופאית במאות השונות
-הנצרות כבסיס לבניית לגיטימציה קיסרית בתקופות אקסום/זגווה/השושלת הסולמונית
-יחסי מדינה-מוסלמים באתיופיה בתקופה הסולמונית
-השוואת מנהגים והלכות בקרב דתות שונות-כגון מנהגי טומאה וטוהרה
-תפיסת ירושלים בקרב נוצרים באתיופיה
-נושאים שונים הקשורים ליחסים בין נוצרים ומוסלמים במאה ה-16, למשל כיבושי גראן או כניסת
הקתוליות לאתיופיה.
-הנצרות המזרחית ומגעיה עם הנצרות המערבית-למשל השוואה בין מגעים עם קתולים ופרוטסטנטים.
-פעולות מיסיונרית מערבית והשפעתה על החינוך אצל נוצרים מזרחים
-הצלבנים ויחסם כלפי הנוצרים בארץ ישראל
-מצב החוקי והחברתי של הנוצרים באימפריה העות'מנית
-הנוצרים המרונים בלבנון
-היחסים בין דת ופוליטיקה באריתריאה החל מאמצע המאה ה-20 ועד ימינו
-אתיופיה ועולם האסלאם במאה ה-19
-קרב אדווה בעיניים נוצריות/מוסלמיות באתיופיה וברכי העולם
-יחסי מצרים-אתיופיה במאה ה-20
-יחסי אתיופיה-אריתריאה במאה העשרים
-יחסי אתיופיה-סומליה במאה העשרים
-היהודים המשיחים במדינת ישראל
-הכנסייה הארמנית ואימוץ האמונה הקתולית בקרב ארמנים במזרח התיכון
-ראסטפריאניזם ואתיופיה הקשר היסטורי ורעיוני
-הכנסיות האפריקאניות העצמיאות בניגריה.
-אנטרופולוגיה של המיסיון והמיסיונר
-תרומתם של המיסיונרים למחקר והפצת הידע על אפריקה
-המיסיונרים והכוח הפוליטי: קונגו ואתיופיה
- תפקידו של המיסיונר כרופא ומרפא.
-מיסיון וחינוך

-הכנסייה הקתולית והבעיה של העבדות באפריקה

-השאלה של המרת דת באפריקה

-האפריקניזציה של הנצרות המיסיונרית

-ועידת וותיקן 2 מגיע לאפריקה

-תיאולוגיות חדשות באפריקה.